

بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت شرکتهای تعاونی ایستگاه پمپاژبرقی شهرستان دره شهر از دیدگاه اعضای تعاونی

زهرا رئوفی*

دانش آموخته کارشناسی ارشد ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران

علی قلی حیدری

مدیر کل دفتر پژوهش وزارت تعاون، ایران

چکیده

تحقیق حاضر به هدف بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت شرکتهای تعاونی ایستگاه پمپاژ برقی شهرستان دره شهر از دیدگاه اعضای تعاونی پرداخته است. تحقیق از نوع کاربردی و روش تحقیق آن همبستگی می باشد. ابزار تحقیق پرسشنامه می باشد. به منظور بررسی روایی ابزار تحقیق، پرسشنامه طراحی شده در اختیار اساتید راهنما، مشاور و کارشناسان صاحب نظر قرار گرفت و تأیید شد. برای سنجش پایایی نیز آزمون مقدماتی از طریق تکمیل ۳۰ پرسشنامه به عمل آمد و ضریب کرونباخ آلفا ۸۷ درصد محاسبه گردید. جامعه آماری تحقیق حاضر شامل ۴۶۱ نفر از اعضای شرکتهای تعاونی ایستگاه پمپاژ برقی شهرستان دره شهر بودند که از این تعداد ۲۱۰ نفر به عنوان نمونه، به روش نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. نتایج حاصل از ضرایب همبستگی تحقیق نشان داد که بین سابقه عضویت در تعاونی، عوامل آموزشی، روان شناختی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی - اجتماعی و فنی با موفقیت شرکتهای تعاونی رابطه مثبت و معنی داری در سطح ۹۹ درصد وجود دارد. نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که ۶۰ درصد واریانس تحقیق به متغیرهای فرهنگی - اجتماعی و روان شناختی مربوط است و این دو متغیر نقش بیشتری در موفقیت شرکتهای تعاونی از دیدگاه اعضاء داشته اند.

واژه های کلیدی: ایستگاه پمپاژبرقی، اعضای تعاونی، تعاونی.

مقدمه

اقتصاد کشور طبق اصل ۴۴ قانون اساسی به سه بخش دولتی، تعاونی و خصوصی تقسیم می‌شود و در این بین اقتصاد تعاونی به دلیل نقش ویژه‌اش در راستای برقراری عدالت اجتماعی و مشارکت دادن آحاد مردم در فعالیت‌های اقتصادی از جایگاه ویژه‌ای در سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌های کلان اقتصادی برخوردار می‌باشد (حسینی‌نیا، ۱۳۸۷).

بخش تعاونی شامل مؤسسات و شرکت‌های تعاونی تولید و توزیع است که در شهرها و روستاها تشکیل می‌شود. با توجه به نقش انکارناپذیر بخش کشاورزی در اقتصاد کشور، یکی از بخش‌های تعاونی‌های تولیدی به تعاونی‌های تولیدی کشاورزی اختصاص یافته است. تعاونی‌های تولیدی کشاورزی شامل گرایش‌های مختلفی است که یکی از گرایش‌های آن زراعت است که یکی از زیرمجموعه‌های زراعت، شرکت‌های تعاونی ایستگاه پمپاژ برقی است.

شرکت تعاونی، سازمانی مرکب از اشخاصی است که به طور داوطلبانه برای وصول به هدف یا اهداف مشترکی دور هم جمع شده و یک سازمان اقتصادی را تشکیل می‌دهند. این سازمان بر اساس دموکراسی اداره می‌گردد و هر یک از اعضای آن که به طور منصفانه در تأمین سرمایه لازم سهیم می‌شوند، تشکیل می‌گردد. به هر فرد بر حسب سهم خویش و مسئولیت وی، سود و زیان ناشی از عملیات خود را که به نحو مؤثری در آن شرکت داشته است، عهده‌دار می‌گردد. به عبارت دیگر شرکت تعاونی سازمانی مرکب از گروهی از اشخاص است که به تشابه نیازهای یکدیگر پی برده و بر اثر رشد فکری این اعتقاد در آنها ایجاد شده که از راه اتحاد و همکاری با دیگران و کار دست جمعی بهتر و موثرتر از تلاش انفرادی می‌توان در رفع نیازهای مشترک و بهبود وضع مادی و اجتماعی خویش موفق گردید (گل‌محمدی و مدرس، ۱۳۸۴).

برای ایفای نقش مؤثر نهضت تعاونی، وجود اعضای روشن فکر و پیشرو که پایه و اساس تعاونی هستند، ضروری است. چنین اعضای پیرامون تعاونی‌ها، آرمان‌ها و فلسفه آن شناخت کامل دارند، این اعضا یکدیگر را از مسایل و مشکلات تعاونی‌ها آگاه خواهند نمود و با کمال میل و رغبت، جهت پیشرفت تعاونی‌ها مشارکت می‌نمایند. چنین عضویتی باعث می‌شود تا سایر افراد نیز جذب فعالیت‌های تعاونی شوند. اعضای هوشیار و آگاه مانع بی‌ثباتی مالی تعاونی‌ها شده و دلبستگی زیادی را نسبت به تعاونی‌ها به وجود می‌آورند. بنابراین، سلامت تعاونی‌ها بهبود می‌یابد. در مقابل این‌ها، اعضای که ناآگاه، غیرفعال، فاقد حس مشارکت بوده و هیچ رغبتی به همکاری با یکدیگر نداشته باشند، باعث بروز مشکلات زیادی در تعاونی‌ها می‌شوند. بنابراین، لازم است که اعضای شرکت‌های تعاونی افرادی آگاه و مطلع باشند. باید توجه داشت که رعایت دموکراسی، از ارزش‌های پایه و اساسی تعاونی‌هاست. در تعاونی‌ها، دموکراسی یعنی اینکه اعضا حق تصمیم‌گیری آگاهانه و آزادانه را داشته باشند، همه اعضا، صاحب رأی و تصمیم‌گیری بوده و هیچ عامل فشار درونی و یا بیرونی آن‌ها را مجبور نکند که تصمیمات از پیش تعیین شده‌ای بگیرند (انصاری، ۱۳۸۵).

موجودیت یک تعاونی و میزان موفقیت آن، بستگی زیادی به نحوه درک اعضاء از عملیات شرکت دارد. یک شرکت تعاونی می‌تواند تأمین‌کننده نیازی باشد که اعضاء نمی‌توانند به تنهایی آن را برآورده سازند. اما نحوه موفقیت شرکت در تأمین این نیاز بستگی مستقیم به نحوه حمایت و پشتیبانی اعضاء از محصولات و خدمات شرکت دارد (گل محمدی و مدرس، ۱۳۸۴).

وزارت کشاورزی آمریکا در تحقیقی نشان می‌دهد که موفقیت شرکت‌های تعاونی تابعی از مشارکت اعضاء بوده و میزان مشارکت اعضاء در امور تعاونی با میزان اعتقاد به اصول تعاونی، میزان فعالیت اجتماعی، تاثیرگذاری اعضاء، بی‌طرفی تعاونی‌ها و میزان رضایت از سایر اعضاء و کارکنان تعاونی در ارتباط است (USDA, 1999).

نتایج حاصل از پژوهش‌های تویجنمن در سال ۲۰۰۰ که در ۲۴ کشور انجام داده است، نشان می‌دهد آموزشی که بتواند جوابگوی نیازهای افراد باشد از مهم‌ترین متغیرهایی است که در افزایش کارایی افراد و ایجاد درآمد برای آنها، بیشترین تأثیر را ایجاد می‌کند (Tuijnenman, 2000).

John et al در سال ۲۰۰۱ در تحقیقی به ارزیابی مدیران شرکت‌های تعاونی کشاورزی در آمریکا پرداخته و میزان موفقیت آن‌ها را مورد مطالعه قرار داده است. آنان نشان می‌دهند که مدیران سه اصل حداقل سود و خدمات بهتر، آزادی عضویت و رعایت انصاف و عدالت را از اصول مهم و مؤثر بر موفقیت تعاونی‌ها ارزیابی کرده‌اند (John et al., 2001).

محمدی‌راد در سال ۱۳۸۵ در تحقیقی تحت عنوان «بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت شرکت‌های تعاونی روستایی استان تهران»، به بررسی دو عامل سرمایه و آموزش پرداخته و نتیجه گرفته است عامل سرمایه در موفقیت شرکت‌های تعاونی نقش بیشتری از عامل آموزش دارد (محمدی‌راد، ۱۳۸۵).

امینی و رضانی در سال ۱۳۸۵ در تحقیقی تحت عنوان «بررسی علل و میزان موفقیت شرکت‌های تعاونی مرغداران در استان‌های مازندران و گلستان» نشان می‌دهند که به ترتیب شناخت اعضاء، عملکرد اتحادیه تعاونی‌ها، میزان انتفاع سایر سازمان‌ها از وجود تعاونی‌ها، مشارکت اعضاء در امور تعاونی، میزان انتفاع اعضاء از تعاونی و مهارت‌های مدیران، بیشترین تأثیر را بر موفقیت تعاونی دارد. همچنین بین متغیرهای میزان بهره‌مندی اعضاء از آموزش و مشارکت آنان در امور تعاونی با موفقیت شرکت‌های تعاونی رابطه مستقیم و معنی‌داری وجود دارد (امینی و رضانی، ۱۳۸۵).

سعدی در سال ۱۳۸۶ در تحقیقی تحت عنوان «ارزیابی تعاونی‌های تولید کشاورزی در شهرستان کبوترآهنگ استان همدان» نشان می‌دهد که افزایش سطح آگاهی فنی و تخصصی، افزایش دسترسی به نهاده‌ها، تسهیل ارتباط روستاییان با مراکز دولتی و توسعه مکانیزاسیون از نقاط قوت تعاونی‌های تولید کشاورزی است (سعدی، ۱۳۸۶).

یزدان‌پناه و صمدیان در سال ۱۳۸۶ در تحقیق تحت عنوان «بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت شرکت‌های تعاونی صنایع دستی شهر کرمان» به این نتایج دست یافتند که بین متغیرهای مستقل مورد بررسی، نگرش

اعضاء نسبت به رعایت اصول تعاونی، برگزاری کلاس‌های کارآموزی و شرکت مداوم اعضاء در این کلاس‌ها، همکاری و حمایت نهادهای مختلف، تشکیل مجمع عمومی و رعایت تصمیمات متخذه در این مجمع، تهیه به موقع مواد خام و همچنین ارایه پاداش‌های مادی و اجتماعی به اعضاء با متغیر وابسته موفقیت تعاونی‌های صنایع دستی رابطه معنی‌داری وجود دارد (یزدان‌پناه و صمدیان، ۱۳۸۶).

ایوانی در سال ۱۳۸۶ در تحقیقی تحت عنوان «بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت تعاونی‌های فرش دستباف شهرستان اسلام آباد غرب» نتیجه گرفته که بین متغیرهای سطح تحصیلات، افزایش درآمد اعضای تعاونی، جذب مشتری و بازاریابی مناسب، تسلط بر امور مالی و حسابداری، میزان استفاده از دوره‌های آموزشی، رضایت اعضاء از تعاونی، میزان استفاده اعضاء از وام نقدی شرکت، میزان بهداشتی نمودن محیط کار و مشارکت اعضاء در تصمیم‌گیری‌های شرکت تعاونی با متغیر میزان موفقیت تعاونی فرش دستباف رابطه مثبت وجود دارد (ایوانی، ۱۳۸۶).

با توجه به اینکه شهرستان دره شهر یکی از مناطق مهم کشاورزی در استان ایلام بوده و به دلیل موقعیت مناسب جغرافیایی و شرایط جوی و اقلیمی نسبت به سایر مناطق استان دارای آب و هوای مناسب‌تری است و از پوشش گیاهی خوب و اراضی مستعد و حاصل‌خیز برخوردار می‌باشد، در زمینه زراعت از نقاط مهم استان تلقی می‌گردد. استحصال آب از رودخانه سیمره با استفاده از ایستگاه‌های پمپاژ برقی موجب شده است که شرکت‌های تعاونی ایستگاه پمپاژ برقی در این شهرستان تشکیل گردد. محدوده اراضی تحت پوشش این شرکت‌ها بستر مناسبی برای آبی نمودن این اراضی به‌وجود آورده است و عضویت زارعین در این شرکت‌ها بسیار مورد استقبال قرار گرفته است. در این تحقیق به بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت این شرکت‌های تعاونی ایستگاه پمپاژ برقی که در منطقه چشم‌گیر و مثال‌زدنی است، پرداخته شده است.

بعضی از اثرات موفقیت این شرکت‌های تعاونی ایستگاه پمپاژ برقی به شرح زیر است: موجب افزایش سطح زیرکشت شده که افزایش تولید را به همراه دارد؛ آبی نمودن اراضی که سابقاً به صورت دیم کشت شده است، موجب افزایش عملکرد در هکتار می‌گردد و سبب کاهش مهاجرت روستاییان به شهر گردیده است. در تحقیقات و پژوهش‌هایی که در استان ایلام صورت گرفته است یکی از عوامل مهاجرت روستاییان به شهر خروج افرادی است که زمین دارند، اما زمین آنها دیم است. این امر نشان می‌دهد که دیمی بودن اراضی و کمبود آب جهت آبیاری مزارع، کشاورزان را وادار به مهاجرت می‌کند. بنابراین وجود شرکت‌های تعاونی ایستگاه پمپاژ برقی و آبی شدن مزارع موجب کاهش مهاجرت خواهد شد؛ این امر کاهش و از بین بردن برخی مسایل و مشکلات اجتماعی را در بر خواهد داشت. در گذشته زارعین صاحب اراضی در زمان تقسیم آب، درگیری‌ها و نزاع‌هایی بین آنها صورت می‌گرفت. به هر حال تعداد زارعین نیازمند به آب زیاد بوده و از طرفی آب در دسترس نیز کم بوده است. لذا با به‌وجود آمدن این شرکت‌های تعاونی ایستگاه پمپاژ برقی همکاری و صمیمیت بین زارعین بیشتر شد. کاهش خطرات جریان‌های سیلابی؛ احساس امنیت و آسودگی خاطر زارعین و... را نیز به همراه داشت (نواب کاظمی، بدون تاریخ).

اهداف تحقیق

- هدف کلی این تحقیق بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت شرکت‌های تعاونی ایستگاه پمپاژ برقی شهرستان دره‌شهر از دیدگاه اعضای تعاونی در این راستا است. اهداف اختصاصی نیز شامل موارد زیر است:
۱. بررسی عوامل مؤثر اقتصادی و اجتماعی - فرهنگی بر موفقیت شرکت‌های تعاونی ایستگاه پمپاژ برقی؛
 ۲. بررسی عوامل مؤثر سیاسی و آموزشی بر موفقیت شرکت‌های تعاونی ایستگاه پمپاژ برقی؛
 ۳. بررسی عوامل مؤثر روان‌شناختی و فنی بر موفقیت شرکت‌های تعاونی ایستگاه پمپاژ برقی؛
 ۴. بررسی عوامل مؤثر فردی بر موفقیت شرکت‌های تعاونی ایستگاه پمپاژ برقی؛

روش پژوهش

این تحقیق از لحاظ هدف کاربردی است، زیرا نتایج حاصل از آن در برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری‌ها قابل استفاده است. برحسب جمع‌آوری داده‌ها غیرآزمایشی (توصیفی) و برحسب روش، همبستگی می‌باشد. جامعه آماری این تحقیق شامل اعضای تعاونی، شرکت‌های تعاونی ایستگاه پمپاژ برقی شهرستان دره‌شهر است که تعداد آنها ۶۶۱ نفر می‌باشند. حجم نمونه تعداد ۲۱۰ نفر از اعضای تعاونی، شرکت‌های تعاونی ایستگاه پمپاژ برقی است که بر اساس جدول مورگان به دست آمده است. روش نمونه‌گیری به صورت تصادفی ساده بوده است. به منظور پاسخگویی به مسئله تحقیق و اهداف مورد نظر، پرسشنامه‌ای به عنوان ابزار اصلی تحقیق طراحی گردید. به غیر از ویژگی‌های فردی اعضای تعاونی (سطح تحصیلات سن، جنسیت، شغل اصلی، سابقه کار کشاورزی، سابقه عضویت در تعاونی و همچنین نوع مسئولیت در تعاونی) به صورت طیف لیکرت ۵ قسمتی مطرح شده‌اند. برای سنجش عوامل آموزشی (۵ گویه)، روان‌شناختی (۷ گویه)، اقتصادی (۴ گویه)، سیاسی (۳ گویه)، فرهنگی - اجتماعی (۵ گویه)، فنی (۲ گویه) و بالاخره زمینه‌های موفقیت شرکت‌های تعاونی (۹ گویه) مطرح گردید. به منظور بررسی روایی تحقیق، پرسشنامه در اختیار اساتید راهنما، مشاور و کارشناسان صاحب‌نظر قرار گرفت و به منظور تعیین پایایی پرسشنامه نیز آزمون مقدماتی از طریق تکمیل ۳۰ پرسشنامه به عمل آمد و ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه ۸۷ درصد تعیین گردید (ضریب آلفای کرونباخ به تفکیک سوالات پرسشنامه: عوامل آموزشی مؤثر بر موفقیت شرکت‌های تعاونی ۸۶ درصد، عوامل روان‌شناختی مؤثر بر موفقیت شرکت‌های تعاونی ۸۸ درصد، عوامل اقتصادی مؤثر بر موفقیت شرکت‌های تعاونی ۹۰ درصد، عوامل سیاسی مؤثر بر موفقیت شرکت‌های تعاونی ۹۰ درصد، عوامل فرهنگی - اجتماعی مؤثر بر موفقیت شرکت‌های تعاونی ۸۵ درصد، عوامل فنی مؤثر بر موفقیت شرکت‌های تعاونی ۸۸ درصد و زمینه‌های موفقیت شرکت‌های تعاونی ۸۶ درصد می‌باشد). در این تحقیق متغیر وابسته، موفقیت شرکت‌های تعاونی (کیفیت بهتر تولیدات، صرفه‌جویی در هزینه‌ها، مشارکت اعضا، افزایش درآمد کشاورزان، جلب رضایت اعضا، افزایش سطح زیرکشت، حل مشکلات اعضا، عمل کردن در مقابل تعهدات اعضا و آگاه کردن کشاورزان از فواید عضویت در شرکت‌های تعاونی) است و متغیرهای

مستقل، ویژگی‌های فردی (سطح تحصیلات، سن، جنسیت، شغل اصلی، سابقه کار کشاورزی، سابقه عضویت در تعاونی و همچنین نوع مسئولیت در تعاونی)، عوامل آموزشی، روان‌شناختی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی - اجتماعی و فنی بوده است. در این تحقیق با استفاده از آمار توصیفی، درصد فراوانی، کمینه، بیشینه، میانگین، نما، میانه، واریانس، انحراف معیار و ضریب تغییرات محاسبه و بررسی گردید. در بحث آمار استنباطی، برای بررسی روابط بین متغیرهای مستقل و وابسته از آزمون تحلیل همبستگی و رگرسیون استفاده شد. به منظور تعیین ضریب همبستگی با توجه به متغیرها نوع ضریب مشخص گردید. برای متغیرهای فاصله‌ای - فاصله‌ای از ضریب همبستگی پیرسون، برای متغیرهای فاصله‌ای - ترتیبی از ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSSv12 استفاده شد.

یافته‌ها

یافته‌های تحقیق در مورد جنسیت اعضای تعاونی نشان می‌دهد که ۸۷/۶ درصد پاسخگویان مرد و تعداد ۱۲/۴ درصد پاسخگویان زن می‌باشند. بررسی‌ها در مورد سن اعضای تعاونی نشان می‌دهد که میانگین سن اعضای تعاونی ۴۱/۴۱ سال می‌باشد. در میان اعضای تعاونی بیشترین فراوانی (۴۰ درصد) مربوط به گروه سنی ۳۶-۴۶ سال می‌باشد. بررسی سطح تحصیلات اعضای تعاونی نشان می‌دهد که ۲۷/۶ درصد از اعضای تعاونی دارای مدرک تحصیلی کارشناسی و بالاتر هستند و ۱۳/۳ درصد از پاسخگویان بی‌سواد می‌باشند. بررسی‌ها در مورد شغل اصلی پاسخگویان نشان می‌دهد که شغل کشاورزی با ۵۱ درصد و شغل دامداری با ۴/۸ درصد فراوانی، اعضای تعاونی را به خود اختصاص داده‌اند.

یافته‌های تحقیق در مورد سابقه کار کشاورزی پاسخگویان نشان می‌دهد که میانگین سابقه کار کشاورزی اعضای تعاونی ۱۶/۷۷ سال می‌باشد. در میان اعضای تعاونی بیشترین فراوانی (۴۱/۹ درصد) مربوط به طیف سابقه کار کشاورزی ۱۴-۴ سال و کمترین فراوانی (۱ درصد) مربوط به طیف سابقه کار کشاورزی ۵۸-۴۸ سال می‌باشد.

یافته‌های تحقیق در مورد سابقه عضویت در تعاونی پاسخگویان نشان می‌دهد که میانگین سابقه عضویت اعضا در تعاونی ۵/۱۷ سال می‌باشد. در میان اعضای تعاونی بیشترین فراوانی (۵۷/۶ درصد) مربوط به طیف ۵-۷ سال سابقه عضویت در تعاونی و کمترین فراوانی (۱۱ درصد) مربوط به طیف ۱۰-۸ سال سابقه عضویت در تعاونی می‌باشد.

یافته‌های تحقیق در مورد نوع مسئولیت در تعاونی پاسخگویان نشان می‌دهد که ۸۸/۱ درصد پاسخگویان عضو هیات مدیره و تعداد ۱۱/۹ درصد پاسخگویان مدیر عامل بوده‌اند.

یافته‌های جدول شماره ۱ نشان می‌دهد که بالاترین اولویت‌های اثر عوامل آموزشی در موفقیت شرکت‌های تعاونی از نظر اعضای تعاونی مربوط به بازدید از ایستگاه‌های پمپاژ برقی نمونه و کلاس‌های آموزشی - ترویجی می‌باشد.

جدول ۱- اثر عوامل آموزشی در موفقیت شرکت‌های تعاونی

اولویت	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	عوامل آموزشی مؤثر بر موفقیت شرکت‌های تعاونی
۱	۰/۲۴۶	۰/۹۹	۴/۰۲	بازدید از ایستگاه‌های پمپاژ برقی نمونه
۲	۰/۲۷۷	۰/۹۶	۳/۴۶	کلاس‌های آموزشی - ترویجی
۳	۰/۳۱۲	۱/۰۲	۳/۲۶	پخش برنامه‌های آموزشی تعاونی در رادیو و تلویزیون
۴	۰/۳۲۵	۱/۲۳	۳/۷۸	شرکت در کارگاه‌های آموزشی
۵	۰/۳۷۱	۱/۰۶	۲/۸۵	نشریات ترویجی

یافته‌های جدول شماره ۲ نشان می‌دهند که بالاترین اولویت‌های اثر عوامل روان‌شناختی در موفقیت شرکت‌های تعاونی از نظر اعضای تعاونی مربوط به خودشناسی و خودباوری می‌باشد.

جدول ۲- اثر عوامل روان‌شناختی در موفقیت شرکت‌های تعاونی

اولویت	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	عوامل روان‌شناختی مؤثر بر موفقیت شرکت‌های تعاونی
۱	۰/۲۰۰	۰/۸۴	۴/۱۹	خودشناسی
۲	۰/۲۱۳	۰/۸۸	۴/۱۲	خودباوری
۳	۰/۲۲۴	۰/۹۴	۴/۱۹	امید به آینده
۴	۰/۲۳۰	۰/۹۰	۳/۹۰	مستقل و خود اتکایی
۵	۰/۲۴۵	۰/۹۰	۳/۶۶	نوگرا بودن
۶	۰/۲۹۹	۱/۰۱	۳/۳۷	ریسک‌پذیر بودن
۷	۰/۴۷۰	۱/۱۱	۲/۳۶	تقدیرگرا بودن

یافته‌های جدول شماره ۳ نشان می‌دهند که بالاترین اولویت اثر عوامل اقتصادی در موفقیت شرکت‌های تعاونی از نظر اعضای تعاونی مربوط به میزان درآمد اعضا بوده است.

جدول ۳- اثر عوامل اقتصادی در موفقیت شرکت‌های تعاونی

اولویت	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	عوامل اقتصادی مؤثر بر موفقیت شرکت‌های تعاونی
۱	۰/۲۸۴	۰/۹۴	۳/۳۰	میزان درآمد اعضا
۲	۰/۲۸۶	۱/۰۷	۳/۷۳	اعطای مشوق‌های مالی (مربوط به شرکت‌های تعاونی که سریع‌تر اقدام به تشکیل تعاونی کردند)
۳	۰/۲۹۹	۱/۰۰	۳/۳۴	نحوه بازپرداخت وام
۴	۳۰۳	۱/۱۲	۳/۶۹	استفاده از تسهیلات بانکی (مربوط به همه شرکت‌های تعاونی)

یافته‌های جدول شماره ۴ نشان می‌دهند که بالاترین اولویت اثر عوامل سیاسی در موفقیت شرکت‌های تعاونی از نظر اعضای تعاونی مربوط به حمایت دولت از شرکت‌های تعاونی بوده است.

جدول ۴- اثر عوامل سیاسی در موفقیت شرکت‌های تعاونی

اولویت	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	عوامل سیاسی مؤثر بر موفقیت شرکت‌های تعاونی
۱	۰/۲۶۶	۱/۰۳	۳/۸۶	حمایت دولت از شرکت‌های تعاونی
۲	۰/۲۷۴	۱/۰۶	۳/۸۶	اعطای تسهیلات ویژه برای اعضای تعاونی
۳	۰/۳۳۴	۱/۱۶	۳/۴۷	کاهش مقررات دست و پا گیر دولت

یافته‌های جدول شماره ۵ نشان می‌دهند که بالاترین اولویت اثر عوامل فرهنگی - اجتماعی در موفقیت شرکت‌های تعاونی از نظر اعضای تعاونی، مربوط به احساس مسئولیت در کمک به دیگران و مشارکت اعضاء از نظر اعضای تعاونی بوده است.

جدول ۵- اثر عوامل فرهنگی - اجتماعی در موفقیت شرکت‌های تعاونی

اولویت	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	عوامل فرهنگی - اجتماعی مؤثر بر موفقیت شرکت‌های تعاونی
۱	۰/۲۲۸	۰/۹۲	۴/۰۲	احساس مسئولیت در کمک به دیگران
۲	۰/۲۴۶	۰/۹۵	۳/۸۶	مشارکت اعضاء (در تشکیل شرکت‌های تعاونی)
۳	۰/۲۶۴	۰/۹۴	۳/۵۶	شرکت اعضاء در جلسات تعاونی
۴	۰/۲۸۲	۱/۰۱	۳/۵۸	تشویق معتمدان محلی
۵	۰/۳۱۹	۱/۰۳	۳/۲۲	عضویت در سایر تشکلهای روستایی

یافته‌های جدول شماره ۶ نشان می‌دهند که بالاترین اولویت اثر عوامل فنی در موفقیت شرکت‌های تعاونی از نظر اعضای تعاونی مربوط به ایجاد تیم چندرشته‌ای از نظر اعضای تعاونی بوده است.

جدول ۶- اثر عوامل فنی در موفقیت شرکت‌های تعاونی

اولویت	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	عوامل فنی مؤثر بر موفقیت شرکت‌های تعاونی
۱	۰/۲۸۶	۱/۰۹	۳/۸۰	ایجاد تیم چندرشته‌ای شامل محققان، کارشناسان، اعضای تعاونی در استفاده صحیح و مناسب (از امکانات و تاسیسات تخصصی)
۲	۰/۳۰۲	۱/۰۳	۳/۴۰	ارایه خدمات حمایتی به اعضاء

یافته‌های جدول شماره ۷ نشان می‌دهند که مهم‌ترین زمینه‌های موفقیت شرکت‌های تعاونی از نظر اعضای تعاونی مربوط به کیفیت بهتر تولیدات، صرفه‌جویی در هزینه‌ها، مشارکت اعضاء و افزایش درآمد کشاورزان بوده است.

جدول ۷- زمینه‌های موفقیت شرکت‌های تعاونی

اولویت	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	گویه‌ها
۱	۰/۲۲۹	۰/۹۰	۳/۹۳	کیفیت بهتر تولیدات
۲	۰/۲۳۱	۰/۹۱	۳/۹۳	صرفه‌جویی در هزینه‌ها
۳	۰/۲۴۰	۰/۹۳	۳/۸۷	مشارکت اعضا (در سایر برنامه‌های تعاونی و استقبال از سایر برنامه‌های جمعی دیگر)
۴	۰/۲۵۰	۰/۹۷	۳/۸۷	افزایش درآمد کشاورزان
۵	۰/۲۵۱	۰/۹۵	۳/۷۷	جلب رضایت اعضا
۶	۰/۲۵۷	۱/۰۳	۴	افزایش سطح زیرکشت
۷	۰/۳۰۱	۱/۰۹	۳/۶۲	حل مشکلات اعضا
۸	۰/۳۰۵	۱/۰۸	۳/۵۳	عمل کردن در مقابل تعهدات اعضا
۹	۰/۳۳۱	۱/۲۲	۳/۶۸	آگاه کردن کشاورزان از فواید عضویت در شرکت‌های تعاونی

برای آزمون فرضیات تحقیق از ضرایب همبستگی اسپیرمن و پیرسون استفاده گردید. یافته‌های جدول شماره ۸ نشان می‌دهد که بین سابقه عضویت در تعاونی، عوامل آموزشی، روان‌شناختی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی - اجتماعی و فنی با موفقیت شرکت‌های تعاونی در سطح ۱ درصد خطا رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. بین متغیرهای سن، سابقه کار کشاورزی و میزان تحصیلات با موفقیت شرکت‌های تعاونی نیز رابطه مثبت و معنی‌داری وجود ندارد.

جدول ۸- ضرایب همبستگی بین متغیرهای تحقیق با موفقیت شرکت‌های تعاونی

متغیر اول	متغیر دوم	آزمون	ضریب همبستگی	سطح معنی‌داری
سن	موفقیت شرکت‌های تعاونی	پیرسون	۰/۱۱۱	۰/۱۰۸
سابقه کار کشاورزی	موفقیت شرکت‌های تعاونی	پیرسون	۰/۰۶۷	۰/۳۳۱
سابقه عضویت در تعاونی	موفقیت شرکت‌های تعاونی	پیرسون	۰/۱۹۷**	۰/۰۴
میزان تحصیلات	موفقیت شرکت‌های تعاونی	اسپیرمن	۰/۷۰	۰/۳۱۴
عوامل آموزشی	موفقیت شرکت‌های تعاونی	اسپیرمن	۰/۴۵۷**	۰/۰۰۰
عوامل روان‌شناختی	موفقیت شرکت‌های تعاونی	اسپیرمن	۰/۵۸۵**	۰/۰۰۰
عوامل اقتصادی	موفقیت شرکت‌های تعاونی	اسپیرمن	۰/۳۸۵**	۰/۰۰۰
عوامل سیاسی	موفقیت شرکت‌های تعاونی	اسپیرمن	۰/۳۷۶**	۰/۰۰۰
عوامل فرهنگی - اجتماعی	موفقیت شرکت‌های تعاونی	اسپیرمن	۰/۷۹۲**	۰/۰۰۰
عوامل فنی	موفقیت شرکت‌های تعاونی	اسپیرمن	۰/۶۳۴**	۰/۰۰۰

** P ≤ ۰/۰۱ * P ≤ ۰/۰۵

در این تحقیق به منظور تبیین میزان تغییرات واریانس موفقیت شرکت‌های تعاونی از روی متغیرهای مستقل از روش رگرسیون گام به گام استفاده شد. به منظور تبیین تغییرات واریانس موفقیت شرکت‌های تعاونی پس از ورود کلیه متغیرهای مستقل معنی‌دار، متغیرهای عوامل فرهنگی - اجتماعی و روان‌شناختی در معادله

باقی ماندند. این متغیرها توانایی تبیین ۶۰ درصد از تغییرات متغیر وابسته را دارا می‌باشند. متغیر عوامل فرهنگی - اجتماعی با مقدار $R^2=0/586$ مهم‌ترین متغیر تأثیرگذار بر موفقیت شرکت‌های تعاونی می‌باشد، به طوری که این متغیر به تنهایی حدود ۵۸ درصد از تغییرات متغیر وابسته (موفقیت شرکت‌های تعاونی) را تبیین نموده است.

جدول ۹- تحلیل رگرسیون موفقیت شرکت‌های تعاونی

گام‌ها	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	خطای استاندارد
۱	۰/۷۶۵	۰/۵۸۶	۰/۵۸۴	۰/۵۰۷
۲	۰/۷۷۹	۰/۶۰۷	۰/۶۰۳	۰/۴۹۵

جدول ۱۰- ضرایب استاندارد شده و استاندارد نشده موفقیت شرکت‌های تعاونی

متغیر	B	خطای استاندارد B	Beta	t	Sig
عوامل فرهنگی - اجتماعی	۰/۷۳۳	۰/۰۵۷	۰/۶۶۸	۱۲/۷۵۵	۰/۰۰۰
عوامل روان‌شناختی	۰/۲۵۰	۰/۰۷۵	۰/۱۷۵	۳/۳۴۰	۰/۰۱
عدد ثابت	۰/۲۰۹	۰/۲۳۹	-	۰/۸۷۶	۰/۳۸۲

با توجه به ضرایب جدول شماره ۱۰ معادله خط رگرسیون بر حسب β به صورت زیر می‌باشد:

$$Y = 0/668X_1 + 0/175X_2$$

بحث و نتیجه‌گیری

این تحقیق که با هدف بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت شرکت‌های تعاونی ایستگاه پمپاژ برقی شهرستان دره‌شهر از دیدگاه اعضای تعاونی صورت گرفته، نشان داد که نتایج حاصل از ضرایب همبستگی بین سابقه عضویت در تعاونی، عوامل آموزشی، روان‌شناختی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی - اجتماعی و فنی با موفقیت شرکت‌های تعاونی رابطه مثبت و معنی‌داری در سطح ۹۹ درصد دارند. USDA (۱۹۹۹)، Tuijnenman (۲۰۰۰)، John et al. (۲۰۰۱)، امینی و رضانی (۱۳۸۵)، محمدی‌راد (۱۳۸۵)، یزدان‌پناه و صمدیان (۱۳۸۶)، ایوانی (۱۳۸۶) و سعدی (۱۳۸۶) در تحقیقات مشابه این امر را مورد تأیید قرار دادند.

مهم‌ترین عوامل مؤثر در موفقیت شرکت‌های تعاونی از نظر اعضای تعاونی مربوط به عوامل فرهنگی - اجتماعی و روان‌شناختی می‌باشند. با توجه به اینکه احساس مسئولیت در کمک به دیگران به‌عنوان عاملی مؤثر از عوامل فرهنگی - اجتماعی در موفقیت شرکت‌های تعاونی قلمداد شده است، لازم است که به رشد و بالندگی این ویژگی فطری انسان پرداخته شود و برنامه‌هایی از قبیل امکان تشکیل اعضای خویشاوند در یک تعاونی و یا ترکیبی از اعضای با وضع مالی مناسب با اعضای با وضع مالی غیرمناسب را در تعاونی، در نظر گرفته شود.

به‌طور کلی عمل فرهنگ دقیقاً رفتار و زندگی فرد را تحت تأثیر قرار می‌دهد و آن را هدایت می‌کند. بنابراین شرکت‌های تعاونی باید همیشه به این امر مهم توجه داشته باشند و عمیقاً موارد فرهنگی را در نظر بگیرند تا بتوانند فعالیت‌هایشان را در بستری مناسب به انجام برسانند. به موقعیت‌های اجتماعی افراد مانند قدرت، منزلت، مذهب و نژاد و مواردی از این قبیل نیز می‌بایست توجه داشته باشند.

فعالیت شرکت‌های تعاونی به اعضاء، خودآگاهی، اعتماد به نفس، شکیبایی و استقامت می‌دهد. کار تعاونی در نتیجه استقرار مناسبات خاص بین فرد و شرکت‌های تعاونی چنان دگرگونی به‌وجود می‌آورد که در مقایسه با تحولات دیگر پابرجاتر، چشم‌گیرتر و نمایان‌تر می‌گردد. با توجه به اینکه تعاونی‌ها محل اجتماع افرادی هستند که با سطح ثروت، سواد و شئون شخصی متفاوت بر پایه تساوی و برابری با یکدیگر ارتباط برقرار می‌کنند، بنابراین باید به شرکت اعضاء در جلسات تعاونی و مشارکت آنها در فعالیت‌های تعاونی توجه خاصی شود.

در نهایت باید توجه ویژه‌ای به ویژگی‌های بومی منطقه داشته باشند. بدیهی است تعاونی به‌ویژه تعاونی‌های کشاورزی باید در منطقه‌ای تشکیل شوند که به لحاظ فرهنگی-اجتماعی قابلیت پذیرش نظام بهره‌برداری را داشته باشند.

منابع و ماخذ

۱. امینی، ا. م.، و رضایی، م. (۱۳۸۵). بررسی عوامل مؤثر در موفقیت شرکت‌های تعاونی کشاورزی مرغداران گوستی استان اصفهان. فصلنامه علوم و فنون کشاورزی و منابع طبیعی، سال دهم، شماره اول، صفحات ۱۳۵-۱۲۱.
۲. انصاری، ح. (۱۳۸۵). تعاونی‌ها در هزاره سوم. تهران: انتشارات پایگان.
۳. ایوانی، ق. (۱۳۸۶). بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت تعاونی فروش دستبافت شهرستان اسلام آباد غرب. کارنامه پژوهشی وزارت تعاون در سال ۱۳۸۶، تهران: انتشارات خوشبین.
۴. حسینی‌نیا، غ. (۱۳۸۷). کارنامه پژوهشی وزارت تعاون در سال ۱۳۸۶. تهران: انتشارات خوشبین.
۵. سعدی، ح. (۱۳۸۶، تابستان). ارزیابی تعاونی‌های تولید کشاورزی در شهرستان کبوتر آهنگ استان همدان. فصلنامه روستا و توسعه، سال دهم، شماره دوم. صفحات ۱۶۳-۱۳۷.
۶. گل محمدی، ح.، و مدرس، م. (۱۳۸۴). مباحث نوین در مدیریت شرکت‌های تعاونی. تهران: انتشارات پایگان.
۷. محمدی‌راد، ف. (۱۳۸۵). بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت شرکت‌های تعاونی روستایی استان تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته مدیریت دولتی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران.
۸. نواب‌کاظمی، (بدون تاریخ). تعاون و انقلاب سبز در دره شهر. قابل دسترس در:

۹. یزدان‌پناه، ل.، و صمدیان، ف. (۱۳۸۶). بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت شرکت‌های تعاونی صنایع دستی شهر کرمان. کارنامه پژوهشی وزارت تعاون در سال ۱۳۸۶. تهران: انتشارات خوشبین.
10. John, L., Adrian, J., & Wade-Green, T. (2001). Agricultural cooperative managers and the bus in environment. *Journal of Agribusiness*, 1(1), 17-33.
11. Tuijenman, A. (2000). *Education literacy and wages in Poland in comparative perspectives*. Stockholm's University, Sweden.
12. USDA. (1999). Member participation in agricultural cooperatives: A regression and scale analysis. Rural Business Cooperative Service, RBS Research Report, 165 p.